

УДК 37.022+ 004.5: 004.65

Новицька Т.Л.

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир,
Україна

КЕЙС-МЕТОД У ПІДГОТОВЦІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСІВ ЕЛЕКТРОННОЇ БІБЛІОТЕКИ

DOI: 10.14308/ite000546

У статті описано методiku використання кейс-методу при підготовці науково-педагогічних працівників до роботи з сервісами електронної бібліотеки на прикладі тренінгового заняття. Складено робочу програму, за якою будуть навчатися користувачі, редактори та адміністратори ЕБ використанню сервісів електронної бібліотеки. Розроблено шкалу оцінювання знань та вмінь науково-педагогічних працівників за результатами виконання картки-завдань. Складено орієнтовні контрольні питання до тренінгового заняття.

Розглянуто метод ситуаційного навчання – кейс-метод, досліджено поняття методу кейсів, види та етапи створення кейсів. Досліджено основні характеристики методу ситуаційного навчання: аналітичну та пізнавальну. Аналітична діяльність може включати проблемний аналіз і/або системний аналіз, і/або причинно-наслідковий аналіз, і/або праксеологічний аналіз, і/або прогностичний аналіз, і/або програмно-цільовий аналіз.

Досліджено принцип формування бібліографічного описання ресурсу ЕБ на основі метаданих, поняття «якість метаданих ЕБ». Доведено, що помилки, при внесенні метаданих, можуть так чи інакше блокувати доступ до матеріалів ЕБ.

Ключові слова: *сервіси електронної бібліотеки, кейс-метод, метод ситуаційного навчання, використання сервісів електронної бібліотеки, ресурс, депозит, методика.*

Важливим чинником формування освіченої особистості є відкрита освіта, що забезпечує безперервність навчання упродовж усього життя, ефективність і доступність в отриманні знань. Останнє відбувається завдяки відкритому доступу до освітніх і наукових матеріалів за допомогою комп'ютерних технологій.

Одним з веб-орієнтованих засобів надання такого доступу є електронні бібліотеки (ЕБ), наповнення яких відбувається завдяки формуванню інформаційних ресурсів, що подають користувачі. Однак, як свідчить практичний досвід та дослідження ряду авторів: Савченко З.В. [1], Іванова С.М. [2], Спірін О.М. [2], Степанов В.К. [3], Моїсеєва М.В. [3] та ін., робота з сервісами ЕБ викликає у науково-педагогічних працівників певні труднощі (зокрема, сервіси використовуються не в повному обсязі, зустрічаються помилки при описі ресурсу тощо), що значно знижує ефективність роботи з ЕБ. Це зумовлює потребу в розробці відповідної науково обґрунтованої методики навчання науково-педагогічних працівників.

Різні аспекти досліджуваної проблеми привертала увагу багатьох науковців: створення ЕБ наукової установи (Спірін О.М. [4; 5], Іванова С.М. [4; 5], Савченко З.В. [4; 5], Яцишин А.В. [4; 5], Андрійчук Н.М. [4], Ткаченко В.А. [4; 5], Лабжинський Ю.А. [4], Шиненко М.А. [4], Новицький О.В. [4; 6], Резніченко В.А. [4; 6], Проскудіна Г.Ю. [6] та ін.); створення сучасної ЕБ університету (Олексюк О.Р. [7], Морзе Н.В. [8], Кузмінська О.Г. [8], Прилуцька Н.С. [9] та ін.); оцінювання якості ЕБ в веб-середовищі проводили (Новицький О.В. [10], Проскудіна Г.Ю. [10], Резніченко В.А. [10], Овдій О.М. [10]); розробкою інструкцій, відповідних навчальних програм, підготовкою користувачів

використанню сервісів ЕБ займалися Іванова С.М. [2; 5], Спірін О.М. [2; 5; 12], Савченко З.В. [5], Яцишин А.В. [5]; Ткаченко В.А. [5]; Проскудіна Г.Ю. [11], Степанов В.К. [3], Моїсеєва М.В. [3], Прилуцька Н.С. [12], Олексюк О.Р. [13] та ін.

Серед зарубіжних авторів розробкою інструкцій щодо налаштувань сервісів EPrints займалися Ball Julian [14], Fowler Christine [14], Carr Leslie [15], Gutteridge C.J. [16], Hitchcock S. [16], Simpson P. [16], Hey J. [16] та ін.; проблемою якості метаданих ЕБ (Duval E. [28], Ochoa X. [28], Daniel Gelaw Alemneh [29] та ін.).

Проте, як свідчить аналіз наукових праць, при розробленні методик навчання, спрямованих на формування необхідних компетентностей при роботі з ЕБ, поза увагою дослідників залишилися використання окремих методів навчання, зокрема, кейс-методу. Хоча особливостям використання кейс-методу у навчальному процесі присвячені праці ряду науковців (Л. Вавилова [17], Т. Панина [17], З. Скринник [18], С. Яковлева [19], Кузьміна Н. [19], Зинчев А. [19], Л. Зданевич [20], Т. Кошманова [21], Л. Данильчук [22] та ін.), однак у межах досліджуваної проблеми цей метод залишився поза увагою вчених. Окреслене привертає увагу до розробки системи тренінгів, які спрямовані на підготовку науково-педагогічних працівників до використання ними сервісів ЕБ, і включає застосування більш ефективних форм і методів, зокрема кейс-методу.

Мета дослідження – уточнити поняття кейс-методу та описати методіку використання такого методу у процесі підготовки науково-педагогічних працівників до роботи з сервісами електронної бібліотеки на прикладі тренінгового заняття «Опис депозиту та внесення ресурсу до сховища електронної бібліотеки».

Використання методу ситуаційного навчання – кейс-методу (case-study) – передбачає спільними зусиллями навчальної групи проаналізувати конкретну ситуацію – case, і виробити практичне рішення; після чого – оцінити запропоновані процедури розв'язання проблеми і вибрати найкращу з них. Використання цього методу сприяє розвитку мотивації слухачів та самостійного мислення; аналітичних та оціночних умінь [18].

Як правило, кейс-метод використовується у менеджменті, професійній та вищій освіті. Розглянемо це поняття більш детально. Метод кейсів або метод конкретних ситуацій (від англійського case – випадок, ситуація) визначають як:

- метод активного проблемно-ситуативного аналізу, заснований на навчанні шляхом вирішення конкретних завдань – ситуацій (вирішення кейсів) [18];
- метод навчання, застосування якого передбачає осмислення студентами реальної життєвої ситуації, причому опис цієї ситуації одночасно відображає не тільки певну практичну проблему, але й аналізує визначений комплекс знань, який необхідно засвоїти для її розв'язання [19];
- метод навчання, за допомогою якого студенти і викладач беруть участь у безпосередньому обговоренні ділових ситуацій або завдань [20];
- засіб, за допомогою якого значна частина реальності пропонується групі для роботи над ним [21];
- техніка навчання, яка використовує опис реальних економічних і соціальних ситуацій [17].

Отже кейс-метод у педагогічних дослідженнях часто розглядається як метод, техніка навчання або засіб. Він належить до комбінованих технологій: дослідницької аналітичної, колективного навчання, синергетичної, розвиваючого навчання, специфічний різновид проектної технології, технології «створення успіху» [17; 18].

Метод ситуаційного навчання має дві основні характеристики: аналітичну та пізнавальну. Зміст аналітичної діяльності зводиться до вирішення цілком визначених аналітичних завдань, зокрема:

- здійснення проблемного структурування, що передбачає виділення комплексу проблем ситуації, їх типології, характеристик, наслідків, шляхів вирішення (проблемний аналіз);

- визначення характеристик, структури ситуації, її функцій, взаємодії з навколишнім і внутрішнім середовищем (системний аналіз);
- з'ясування причин, що призвели до появи даної ситуації, і наслідків її розгортання (причинно-наслідковий аналіз);
- діагностика змісту діяльності у ситуації, її моделювання та оптимізація (праксеологічний аналіз);
- підготовка передбачень щодо ймовірного, потенційного і бажаного майбутнього (прогностичний аналіз);
- розробка програм діяльності у конкретній ситуації (програмно-цільовий аналіз) [22].

Розрізняють два види кейсів: польові (основані на реальному фактичному матеріалі) та крісельні (вигадані) [17].

Створення кейсів є технологічним процесом і включає наступні стадії:

- визначення розділу курсу, якому присвячена ситуація;
- формулювання цілей та задач;
- визначення проблемної ситуації, формулювання проблеми;
- пошук необхідної інформації;
- створення і опис ситуації [17].

Для того, щоб розглянути методику використання кейс-методу, необхідно визначити розділ курсу, в цьому випадку, модуль навчальної програми та заняття. Система тренінгів підготовки науково-педагогічних працівників у зазначеному напрямі включає заняття, що містять теоретичну і практичну частини. Представимо навчальну програму, зміст якої визначено у послідовності поступового, якісного і повного викладення матеріалу (Табл. № 1).

Таблиця № 1.

Навчальна програма: Використання сервісів електронної бібліотеки наукової установи

Цільова група: Науково-педагогічні працівники	
Мета: Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності. Набуття знань про основні поняття, структуру і місце сучасних ЕБ у професійній діяльності науково-педагогічних працівників; розвиток умінь і навичок з використання сервісів ЕБ, що створена на платформі програмного забезпечення EPrints.	
I модуль. Сервіси користувача ЕБ	
Тема 1	Використання наукових електронних бібліотек в галузі педагогічної освіти. Сервіси: основні навігаційні, пошукові, реєстрація користувача, статистика ЕБ.
Тема 2	Опис депозиту та внесення ресурсу до сховища ЕБ.
Тема 3	Сервіси підтримки користувача, імпорт та експорт ресурсів між електронними бібліотеками.
II модуль. Сервіси редагування ЕБ	
Тема 4	Деякі аспекти допомоги редакторам ЕБ (Пошук депозитів поданих на розгляд до сховища ЕБ, більш ранніх версій цих же ресурсів, які вже існують у сховищі ЕБ та редагування опису депозиту редактором ЕБ).
III модуль. Сервіси адміністрування ЕБ	
Тема 5	Інструменти: редагування, службові, конфігурації.
Тема 6	Управління записами адміністратором ЕБ. Редагування фрази сторінки.

Розглянемо методику використання кейс-методу на прикладі тренінгу «Опис депозиту та внесення ресурсу до сховища електронної бібліотеки».

Мета: розвиток цільо-мотиваційного, змістового, операційного та особистісного компонентів інформаційно-аналітичної компетентності з формування ресурсів ЕБ.

Цільова група: науково-педагогічні працівники ВНЗ.

Матеріально-технічне забезпечення: комп'ютери, доступ до мережі Інтернет, сайт ЕБ Житомирського державного університету (<http://eprints.zu.edu.ua/>), програма показу презентації, кейс, картки-завдання, навчальний матеріал.

Місце проведення: навчальна аудиторія.

Час проведення: 145 хв.

План проведення тренінгу:

1. Вступна частина (10-15 хв.).
  - Повідомлення назви та мети тренінгу.
  - Перевірка знань (бесіда).
2. Основна частина (120 хв.).
  - Демонстрація з поясненням «Опис депозиту та внесення ресурсу до сховища електронної бібліотеки» (20 хв.).
  - Робота з кейсом «Опис депозиту та внесення ресурсу до сховища електронної бібліотеки» (60-80 хв.)
  - Виконання індивідуальних карток-завдань (20 хв.).
3. Заключна частина: підведення підсумків заняття (10 хв.).

Хід проведення

1. Вступна частина. Вітання з учасниками заняття, повідомлення назви та мети. Перевірку основних понять доцільно провести у формі бесіди з метою актуалізації знань науково-педагогічних працівників, що будуть використовуватися у процесі заняття, а саме: «депозит», «ресурс», «бібліографічний опис ресурсу», типи ресурсів, «Класифікатор», назва ресурсу, «Анотація», «Ключові слова», «статус» ресурсу, «Наукова установа», «Дата видання ресурсу», «Тип події», «Журнал, назва книги чи установи де надруковано ресурс», «№ журналу року видання», «№ журналу загальний», «Видавець», «ISSN», «ISBN», «Наукові теми», «Офіційний URL», «Метадані».

2. Основна частина. Демонстрація опису депозиту включає наступні етапи:

1. *Підготовка та внесення до ЕБ депозиту.* Для внесення до сховища ЕБ депозиту текстового формату або зображення потрібно перевести депозит в основний формат подання та зберігання даних в ЕБ – PDF. Всі інші формати можна завантажувати в ЕБ, не переводячи депозит у PDF формат.
2. *Авторизація.* Відкрити сайт ЕБ і авторизуватись. На сторінці «Управління депозитами» натиснути кнопку «Внесення ресурсу».
3. *Опис ресурсу.* Вибрати тип ресурсу відповідно до типу обраного депозиту; завантажити обраний депозит; заповнити обов'язкові поля, позначені символом «*»; вибрати декілька пунктів тематики ресурсу у класифікаторі (доцільно звернути увагу слухачів, якщо у депозиті вказано шифр УДК, бажано вибрати відповідні розділи та підрозділи класифікатора); вибрати наукову тему, відповідно до вказаного відділу та року видання ресурсу; останній крок – «Внесення ресурсу», тобто підтвердження згоди користувача на зберігання ресурсу у сховищі ЕБ.
4. *Перевірка результату внесення ресурсу.* Демонстрація науково-педагогічним працівникам вигляду депозиту на розгляді у редактора ЕБ, після внесення його у сховище ЕБ – на сторінці «Останні внесення» та при перегляді ресурсів за автором.

Робота з кейсом.

Мета: формування знань і умінь аналізувати принцип внесення (формування) ресурсів до сховища ЕБ.

1 етап роботи з кейсом. Введення в кейс (10 хв.).

Науково-педагогічним працівникам надсилається на їх електронні адреси або роздаються викладачем кейс (рис.1).

Виділяється час на ознайомлення з кейсом 5-7 хвилин. Проводиться опитування викладачем стосовно змісту кейса:

- Скільки ресурсів даного автора вносилося до ЕБ?
- Яка кількість ресурсів даного автора була у сховищі ЕБ?

– Скільки стало ресурсів після внесення ще двох депозитів даного автора?

У науково-педагогічних працівників є можливість задавати питання викладачу з метою уточнення ситуації для отримання додаткової інформації.

Результати самостійної роботи над кейсом слухачами пропонується представити у вигляді відповідей на запитання:

1. Підрахувати скільки ресурсів повинно лежати у сховищі ЕБ даного автора після внесення двох його ресурсів.
2. Визначити який ресурс добавився у сховище ЕБ.
3. Визначити який ресурс не добавився у сховище ЕБ.
4. Проаналізувати ситуацію, визначити чому у автора добавився тільки один ресурс.
5. Визначити подальші дії автора щодо появи у сховищі ЕБ того ресурсу, який вже також був описаний, але не врахований системою, відповідно очікуваному результату автору.

2 етап роботи з кейсом. Аналіз ситуації (10 хв.).

На цьому етапі, якщо слухачів багато, їх можна розбити на групи, наприклад, по 10 осіб, а потім з кожної групи вибирається представник. Кожен науково-педагогічний працівник представляє своє вирішення даної ситуації в своїй групі. Після чого вони самі вибирають спікера або викладач в останню мить назначає того, хто буде презентувати колективну відповідь. Дається 10-15 хвилин для вирішення проблеми і підготовки виступу.

На цьому етапі доцільно провести причино-наслідковий аналіз: потрібно проаналізувати кожний етап внесення ресурсу, перевірити правильність заповнення всіх обов'язкових полів кожної форми двох ресурсів, звірити кожне поле форм двох різних ресурсів автора, проаналізувати сторінку кількості ресурсів автора в ЕБ, відкрити та проаналізувати форму опису ресурсу даного автора, який вже існує у сховищі ЕБ, подивитись перелік всіх авторів у сховищі ЕБ, прізвища яких починаються на букву 'Н' та проаналізувати їх.

3 етап роботи з кейсом. Презентація (10 хв.).

На цьому етапі відбувається представлення результатів аналізу кейса і його складників. Презентація може бути публічною (проявляються вміння публічно виступати на публіці) або непублічною (звіти). Якщо це публічна презентація, тоді від кожної групи презентують вирішення кейса або 2 спікера (представника) упродовж 10-15 хвилин. При цьому спікерам задаються питання слухачами, на які вони повинні або дати точну відповідь, або вміло пояснити спростування висунутому питанню. Якщо презентація непублічна, тоді оцінюються вміння точного опису вирішення кейсу, відповідно до поставлених вимог [18].

У даному випадку надаємо перевагу публічній презентації. Спікер представляє вирішення кейса відповідно до запропонованого на 1 етапі алгоритму відповідей на запитання.

4 етап роботи з кейсом. Дискусія (~ 10-15 хв.).

Як правило, у всіх дискусіях при обговоренні кейсів викладачем формулюються чотири основних питання: Чому ситуація виглядає як дилема? Хто приймав рішення? Які варіанти вирішення мав той, хто приймав рішення? Що йому треба було зробити? [17; 18].

У цьому випадку дискусія охоплює питання, запропоновані на 1 етапі роботи з кейсом. Викладач, враховуючи всі відповіді на подібні питання, прогнозує розвиток дискусії і корегує її хід, відповідно очікуваному результату. На цьому етапі час не лімітується, дається можливість висловитись кожному, потрібно звернути увагу слухачів на конкретні проблеми даного кейсу, можна провести голосування стосовно самого вдалого вирішення ситуації.

5 етап роботи з кейсом. Підведення підсумків (10 хв.).

Викладач повинен повідомити правильне розв'язання кейсу. Якщо це кейс реальної ситуації (як у цьому випадку), тоді викладач повинен розказати як була вирішена ситуація; якщо ситуація вигадана, тоді потрібно пояснити розв'язання кейсу.

Кейс «Опис депозиту та внесення ресурсу»

У сховищі ЕБ автора «Новицька Т.Л.» міститься 8 ресурсів. Для внесення ще двох ресурсів до ЕБ користувач описав їх (відповідно рис.1 та рис.2). Після того, як редактор вніс запропоновані ресурси до сховища ЕБ, користувач вирішив перевірити їх наявність. У результаті він побачив, що ЕБ того ж автора містить лише 9 ресурсів. (На рис.3 відображено скриншот того, що побачив користувач). Чому?

Тип: Редагувати Ресурс

Тип ресурсу: Стаття

Завантажити: Редагувати Ресурс

Документ: HTML Формат: HTML Мова: Українська Видний: Хто-небудь.
 • Застосування xт.docx

Деталізація: Редагувати Ресурс

Автор: Автор: Новицька, Тетяна Леонідівна Електронна пошта: novitska@meta.ua

Назва: Заголовок: Застосування хмарних технологій для функціонування мережі електронних бібліотек установ Мова: Українська

Статус: У процесі публікації

Науковий установи: Інститут професійно-технічної освіти > Львівський науково-практичний центр Інституту професійно-технічної освіти НАПН України > Відділ економіки в професійно-технічній освіті

Ключові слова: ["eprint_fieldname_keywords_name" not defined] ["eprint_fieldname_keywords_lang" not defined] хмарні технології, мережа електронних бібліотек установ Українська

Анотація: Анотація: У певній ситуації майже кожна бібліотека прагне мати, як додаткову послугу, сервіс електронної бібліотеки (ЕБ) для того, щоб користувачі мали можливість користуватися ресурсами бібліотеки за її межами. Мова: Українська

Дата видання ресурсу: 2014

Тип події: Подання

Журнал, назва книги чи установи де надруковано ресурс: ["eprint_fieldname_publication_name" not defined] ["eprint_fieldname_publication_lang" not defined] Інформаційні технології і засоби навчання Українська

№ Журналу року видання: 2

№ Журналу загальний: 45

Видавець: ["eprint_fieldname_publisher_name" not defined] ["eprint_fieldname_publisher_lang" not defined] ІТЗН НАПН України Українська

Резюмувалася: Ні

ISSN: 2076-8184

Не вказано полів: * Контактна адреса електронної пошти користувача, Корпоративні автори, Податкова інформація, Коментарі та пропозиції, Діагностичні сторінки, Ідентифікаційний номер, * Офіційний URL, Зміни пов'язані з URL, Список літератури, Спонсори, Проекти

Класифікатор: Редагувати Ресурс

Класифікатор: Загальний виділ. Наука та знання. Організація. Інформація. Документація. Бібліотечна справа. Установи. Публікації > Б. Провідна наука. Медицина. Техніка

Наукові теми: Редагувати Ресурс

Themes: Інст.ОПН.0011-2015.ДР.№.0111.0001.263 Соціально-психологічні чинники подолання бідності як шлях до зросту

Інші встановлені поля

Ідентифікаційний номер ресурсу: 10091

Перегляд: 12

Статус ресурсу: Робоча область. Користувача

Внесена користувачем: Тетяна Леонідівна Новицька

Довідник: dsk00000100091

Останнє оновлення: 26 Лип 2015 21:11

Останній зміна статусу: 26 Лип 2015 21:10

Видність метаданих: Завжди показувати

Посилання на файл:

Блокування: В даний час не заблоковано.

Повний статус: обмежений

Рис.1. Форма опису першого ресурсу.

Тип: Редагувати Ресурс

Тип ресурсу: Стаття

Завантажити: Редагувати Ресурс

Документ: PDF Формат: PDF Мова: Українська Видний: Хто-небудь.
 • Модель_управління_947-3487.1-РВ.pdf

Деталізація: Редагувати Ресурс

Автор: Автор: Новицька, Т.Л. Електронна пошта: zhytomyu@meta.ua
 Левченко, Я.С. ymalovsch@meta.ua

Назва: Заголовок: Модель управління інформаційними ресурсами електронної бібліотеки наукової установи Мова: Українська
 Information resource management model of scientific institution digital library Англійська

Статус: Опублікований

Науковий установи: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання > Відділ комп'ютерно-орієнтованих систем навчання і досліджень

Ключові слова: ["eprint_fieldname_keywords_name" not defined] ["eprint_fieldname_keywords_lang" not defined] Модель, методи, інтероперабельність, електронна бібліотека Українська

Анотація: Анотація: В статті розглядаються основні завдання електронної бібліотеки наукової установи (ЕБНУ) та шляхи їх вирішення. Розглядаються основні завдання ЕБНУ, функціональні модулі та способи їх реалізації. Розглядаються основні завдання ЕБНУ, функціональні модулі та способи їх реалізації. Розглядаються основні завдання ЕБНУ, функціональні модулі та способи їх реалізації. Мова: Українська

Дата видання ресурсу: 2014

Тип події: Публікація

Журнал, назва книги чи установи де надруковано ресурс: ["eprint_fieldname_publication_name" not defined] ["eprint_fieldname_publication_lang" not defined] Інформаційні технології і засоби навчання Українська

№ Журналу року видання: 1

№ Журналу загальний: 39

Видавець: ["eprint_fieldname_publisher_name" not defined] ["eprint_fieldname_publisher_lang" not defined] ІТЗН НАПН України Українська

Резюмувалася: Так

ISSN: 2076-8184

Не вказано полів: * Контактна адреса електронної пошти користувача, Корпоративні автори, Податкова інформація, Коментарі та пропозиції, Діагностичні сторінки, Ідентифікаційний номер, * Офіційний URL, Зміни пов'язані з URL, Список літератури, Спонсори, Проекти

Класифікатор: Редагувати Ресурс

Класифікатор: Загальний виділ. Наука та знання. Організація. Інформація. Документація. Бібліотечна справа. Установи. Публікації > 00 Загальні питання науки та знань > 004 Комп'ютерна наука і технологія. Застосування комп'ютера. Оброблення даних. > 004.7 Комп'ютерна мережа та послуги. Комп'ютерна мережа > 004.77 Застосування комп'ютерних мереж та послуг. Застосування Інтернет. Загальний виділ. Наука та знання. Організація. Інформація. Документація. Бібліотечна справа. Установи. Публікації > 00 Загальні питання науки та знань > 004 Комп'ютерна наука і технологія. Застосування комп'ютера. Оброблення даних. > 004.9 ІТС (інформаційні комп'ютерні технології)

Наукові теми: Редагувати Ресурс

Themes: ІТЗН.0102-2014.ДР.№.0112.0000.263 Система науково-організаційного і технологічного забезпечення розвитку мережі електронних бібліотек установ НАПН України

Інші встановлені поля

Ідентифікаційний номер ресурсу: 2066

Перегляд: 22

Статус ресурсу: Існують у сховищі

Внесена користувачем: Тетяна Леонідівна Новицька

Рис.2. Форма опису другого ресурсу.

Ресурси де є Автор Новицька, Т.Л.

Виберіть формат: ASCII Citation Экспорт Atom RSS 1.0 RSS 2.0

Групувати за: Тип ресурсу | Не групувати

Перейти до: Стаття | Тези | Монографія | Доповідь на конференції або симпозиумі | Навчальний матеріал

Кількість ресурсів: 9

Стаття

Новицька, Т.Л. і Левченко, Я.С. (2014) *Модель управління інформаційними ресурсами електронної бібліотеки наукової установи* Інформаційні технології і засоби навчання, 1 (39): стор. 209-221. ISSN 2076-8184

Тези

Новицька, Т.Л. і Левченко, Я.С. (2014) *Управління інформаційними ресурсами електронної бібліотеки Ін: Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: Матеріали наукової конференції ІТЗН НАПН України, м.Київ, Україна, стор. 107-109.*

Новицька, Т.Л. (2014) *Інтероперабельність як основа для побудови мережі електронних бібліотек Ін: Збірник матеріалів І Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених «Наукова молодь-2013» ІТЗН НАПН України, м.Київ, Україна.*

Новицька, Т.Л. (2014) *Роль наукових даних для функціонування мережі наукової електронної бібліотеки Ін: II Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених «Наукова молодь-2014» ІТЗН НАПН України, м.Київ, Україна.*

Левченко, Я.С. і Новицька, Т.Л. (2013) *Модель електронної бібліотеки в розподіленому середовищі Ін: Науково-практична конференція «Мультимедійні технології в освіті та інших сферах діяльності»: Тези доповідей НАУ, м.Київ.*

Рис.3. Ресурси за автором.

Рис.1. Приклад кейсу.

Розв'язання кейсу. Виникли дублікати метаданих, а саме система ЕБ розділила останні два ресурси між двома різними авторами Новицька Т.Л. та Новицька Тетяна Леонідівна. Тому один депозит додався до ресурсів автора «Новицька Т.Л.», і стало 9 ресурсів цього автора. Аналогічно, продублювався елемент (цифровий об'єкт) метаданих ЕБ «Новицька Тетяна Леонідівна», до якого додався тільки один ресурс.

Таким чином, формування ресурсів ЕБ автора відбувається шляхом внесення у поле «Автор» точних даних, які вже існують у сховищі ЕБ (у нашому випадку «Новицька Т.Л.»). Тому для вирішення проблеми користувачу потрібно у полі «Автор» запис «Новицька Тетяна Леонідівна» виправити на запис «Новицька Т.Л.». Звертається увага, що для внесення змін у форму опису ресурсу необхідно зайти на сторінку «Управління депозитами» користувача, який вносив ресурс, і напроти назви потрібного ресурсу відкрити форму редагування ресурсу. Після цього можна редагувати записи полів.

Зауважимо, що при виборі методу кейсів обов'язки викладача зводяться до того, щоб мотивувати зацікавлення слухачів у предметі навчання: створити таке середовище в аудиторії, яке заохочує слухачів ділитися власними ідеями, знаннями і досвідом та брати участь в аналітичному процесі; відповідно обов'язком слухача є привнесення у навчальний процес своєї активної уваги [22]. Тому кейс-метод доцільно поєднувати з іншими методами навчання, зокрема, «мозковим штурмом», діловою грою, моделюванням та класичними методами.

На етапі формування практичних умінь організовується робота з картками-завданнями (10-15 хвилин).

Кожному науково-педагогічному працівнику роздається або присилається на його електронну пошту картка-завдання (рис.2), в якій представлено бібліографічний опис, анотацію та ключові слова ресурсу. Причому додається назва ресурсу, анотація та ключові слова українською та англійською мовами, де назва ресурсу може бути подана студенту великими літерами. Науково-педагогічний працівник повинен правильно заповнити форму опису ресурсу.

Картка-завдання №1	
Заповніть форму опису ресурсу:	
Новицька Т.Л. Модель управління інформаційними ресурсами електронної бібліотеки наукової установи [Електронний ресурс] / Новицька Т.Л., Левченко Я.С. // Інформаційні технології і засоби навчання – 2014. – Т.39, №1. – С. 209-221. – Режим доступу : http://www.journal.iitta.gov.ua	
ISSN 2076-8184	
Анотація. У статті розглянуто основні елементи електронної бібліотеки, електронної бібліотеки наукової установи, технологічні процеси електронної бібліотеки, функціональні вимоги до побудови моделі електронної бібліотеки наукової установи. Розглянуто поняття інформаційно-комунікаційна підтримка наукової діяльності, інформаційні системи, метадані, інтероперабельність, моделі, інформаційні ресурси, управління. Уточнено поняття управління інформаційними ресурсами і запропоновано функції управління інформаційними ресурсами. Даються різні підходи до означення поняття метадані. Розглянута модель побудови наукової електронної бібліотеки. Виділено аспекти інтероперабельності. Представлено рівні інтероперабельності. Розглянуто підходи до інтероперабельності електронних бібліотек та описано їх ключові характеристики. Виділено структурні компоненти управління інформаційними ресурсами електронної бібліотеки наукової установи. Запропоновано модель управління інформаційними ресурсами електронної бібліотеки наукової установи.	
Ключові слова: модель; метадані; інтероперабельність; електронна бібліотека.	
INFORMATION RESOURCE MANAGEMENT MODEL OF SCIENTIFIC INSTITUTION DIGITAL LIBRARY	
Abstract. The article deals with the basic elements of an electronic library, digital library of research institutions, digital library processes, the functional requirements for a model of digital library of research institution. It is considered the concept of information and communication support of research activities, information systems, metadata, interoperability, models, information resources management. Specified the concept of resource management and proposed resource management functions. Given different approaches to the definition of the concept of metadata and presented the model building of scientific digital libraries. Highlighted aspects of interoperability. Presented by the level of interoperability. Approaches to interoperability of digital libraries are considered, as well as described their key characteristics. Emphasized the structural components of resource management for digital library of research institution and the model of resource management for digital library of research institution is proposed.	
Keywords: model; metadata; interoperability; electronic library.	

Рис.2. Приклад картки-завдання.

Викладач оцінює роботу кожного слухача на занятті (Табл. № 2).

Таблиця № 2.

Оцінювання знань та вмінь науково-педагогічних працівників за результатами виконання картки-завдань

Інтервал для з.о.	Критерії оцінювання
Теоретична частина роботи: контрольні питання	
1-15	неповна або неточна відповідь та неповні або неточні відповіді на додаткові запитання;
16-49	неповна або неточна відповідь, правильні відповіді на додаткові запитання, або навпаки;
50	повна правильна відповідь.
Практична частина роботи: завдання	
1-15	значні неточності і грубі помилки при виконанні роботи;
16-39	значні неточності під час виконання роботи;
40-49	незначні неточності під час виконання роботи;
50	бездоганне виконання роботи.

Орієнтовні контрольні питання:

1. Яка різниця між «депозитом» та «ресурсом»?
2. Які ресурси відповідають типу «Навчальний матеріал», «Книга»?
3. Які ресурси відповідають типу «Дисертація», «Доповідь на конференції або симпозиумі»?
4. Чому назву статті потрібно вводити тільки буквами нижнього регістру?
5. В які поля форми опису депозиту вводяться співавтори ресурсу?
6. Який «Тип події» відповідає статусу ресурсу «Прийнятий до публікації», «Опублікований»?
7. Для чого потрібен «Класифікатор» при описі ресурсу?
8. Що таке анотація та ключові слова?
9. Як виправити зміст будь-якого заповненого користувачем поля, якщо ресурс вже знаходиться у сховищі ЕБ?
10. Чому потрібно вносити назву ресурсу англійською мовою? Для чого потрібно вибирати мову при заповненні відповідних полів?
11. Як потрібно вносити дані про автора депозиту, ресурси якого вже існують у сховищі ЕБ?

Захист виконаного практичного завдання проходить з урахуванням повністю виконаної картки-завдань та відповідей на теоретичні питання, які ставить викладач. На основі зробленого практичного завдання, яке оцінюється у межах 50 з.о., та відповіді на запитання, які також оцінюються в межах 50 з.о., виводиться сумарна кількість з.о. за заняття.

Заклучна частина. Під керівництвом викладача у формі бесіди підводяться підсумки заняття. Орієнтовані питання: Яка надана інформація була для Вас новою? Які приклади опису депозитів при формуванні ресурсів ЕБ Вас найбільше вразили? Чи допомогла Вам робота з кейсом при виконанні практичних завдань? Які виникали труднощі при виконанні картки-завдань? Ви зберігаєте або плануєте зберігати свої праці у ЕБ? Чи влаштував Ваші очікування даний тренінг?

Таким чином, використання кейс-методу на тренінгу «Опис депозиту та внесення ресурсу до сховища електронної бібліотеки» при підготовці науково-педагогічних працівників сприятиме розвитку компонентів ІАК, що дасть можливість закріпити

теоретичні знання і практичні уміння з формування ресурсів ЕБ, а саме, аналізувати принцип внесення депозитів до сховища ЕБ і формування ресурсів ЕБ автора, ресурси якого вже існують у сховищі ЕБ та створення нового автора ресурсу ЕБ.

Зауважимо що, формування, пошук, доступ і використання ресурсів в ЕБ відбувається завдяки метаданим, що зберігаються у базах даних ЕБ. Бібліографічне описання ресурсу ЕБ формується на основі метаданих. Метадані можуть бути представлені різними стандартами, відрізнятися стилями, мовою опису, мати помилки (типографські, логічні, ...), не містити всю потрібну інформацію про цифровий об'єктам. Помилки в метаданих можуть так чи інакше блокувати доступ до матеріалів ЕБ.

Для того, щоб уникнути помилок в метаданих, вченими досліджується процес створення цифрових об'єктів при формуванні метаданих. Існує поняття «якість метаданих ЕБ», яке розуміють як міру придатності для описання цифрових об'єктів [28]. Для ЕБ якість метаданих є важливим чинником забезпечення доступу до сховища користувачам ЕБ. Низька якість метаданих може призвести до двозначності цифрових об'єктів, не релевантних і суперечливих результатів пошуку, відсутності повноти опису цифрових об'єктів, або навпаки надлишковими даними. Окрім того на семантичному рівні існують проблеми неправильного використання схеми метаданих або семантичної неузгодженості, структурної неузгодженості опису ресурсу, неточним поданням змісту ресурсу тощо.

У роботах [26], [27] виділяють наступні показники якості метаданих (Табл. № 3).

Таблиця № 3.

Показники якості метаданих, які виділені в роботах [26], [27]

Показники якості метаданих в роботі [26]	Показники якості метаданих в роботі [27]
точність;	доступність,
компактність,	змістовність,
послідовність,	структура даних
простота створення,	простота використання,
економічність,	гнучкість,
готовність до використання,	інформативність,
кількість,	надійність,
відповідність стандартам,	своєчасність,
контактність,	ергономічність;
повнота,	точність,
відповідність очікуванню,	логічна послідовність і узгодженість,
своєчасність і доступність	

Деякі метадані створюються автоматично, за допомогою спеціального програмного забезпечення ЕБ, а інші метадані вносяться користувачами, редакторами або адміністраторами ЕБ. Хоча консенсусу серед науковців не було досягнуто по концептуальним і оперативним показникам якості метаданих, але більшість відзначають важливість якості метаданих і зазначили, що якість запису метаданих, які описують елемент (цифровий об'єкт) може вплинути на пошук, доступ і використання ресурсу. Створення точних метаданих є основою довгострокового доступу, пошуку, постійного використання ресурсу. Належна якість метаданих відбувається за рахунок якісного аналізу змісту ресурсу. Управління якістю метаданих повинно здійснюватися відповідною установою, в якій функціонує ЕБ, і відповідальним за це має бути адміністратор або редактор сховища ЕБ.

Потребує подальшого дослідження аналіз компетентності, а саме інформаційно-аналітичної, що розвивають науково-педагогічні працівники при використанні сервісів ЕБ. Подальше дослідження зосередиться на структурі інформаційно-аналітичної компетентності

науково-педагогічних працівників і на тому, як саме впливають вміння формувати ресурси ЕБ на розвиток інформаційно-аналітичної компетентності і навпаки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Савченко З.В. Рекомендації користувачам щодо оформлення депозитів до сховища наукової електронної бібліотеки НАПН України [Електронний ресурс] / Савченко З.В. // Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: матеріали наукової конференції. – Київ: ІТЗН НАПН України, 2014. – С. 109-111. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/4273/>
2. Спірін О.М Проблема розвитку інформатичних компетентностей бібліотечних працівників. Методичні рекомендації [Електронний ресурс] / Спірін О.М., Іванова С.М. – Київ: ІТЗН НАПН України, 2012. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/1867/>
3. Электронные библиотеки в образовании: программа специализированного учебного курса / Степанов В.К., Моисеева М.В. – М.: Изд. дом «Обучение – сервис», 2006. – 16 с.
4. Електронні бібліотечні інформаційні системи наукових і навчальних закладів: монографія / [Спірін О.М., Іванова С.М., Новицький О.В. та ін.]; за наук. ред. проф. В.Ю. Бикова, О.М. Спіріна. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 176 с.
5. Створення та технічна підтримка електронної бібліотеки установи НАПН України: методичні рекомендації / [Іванова С.М., Спірін О.М., Яцишин А.В., Савченко З.В., Ткаченко В.А.]; за наук. ред. проф. О. М. Спіріна. – К.: ІТЗН НАПН України, 2014. – 58 с.
6. Резниченко В. А. Создание научных архивов с помощью системы EPrints [Електронний ресурс] / Резниченко В. А., Проскудина Г. Ю., Новицкий А. В. // Электронные библиотеки: Российский научный электронный журнал. Том 9. Выпуск 4. – 2006 – Режим доступу: [EPrintshttp://www.elbib.ru/index.php?page=elbib/rus/journal/2006/part4/Novitski](http://www.elbib.ru/index.php?page=elbib/rus/journal/2006/part4/Novitski)
7. Олексюк О.Р. Система DSPACE як засіб активізації науково-дослідної роботи майбутніх учителів інформатики: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті / Олексюк О.Р. – К., 2014. – 238 с.
8. Морзе Н.В. Створення електронної бібліотеки університету в середовищі EPrints [Електронний ресурс] / Н.В. Морзе, О.Г. Кузмінська // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2 : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. – 2010. – №. 8. – С. 119-125. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nchnpu_2_2010_8_20.pdf
9. Прилуцька Н.С. Структура типової електронної бібліотеки вищого навчального закладу в системі EPrints [Електронний ресурс] / Прилуцька Н.С. // Міжнародна науково-практична конференція FOSS Lviv-2015. – Режим доступу: <http://conference.linux.lviv.ua/uk/reports/approvedabstracts2013>
10. Новицький О.В. Оцінювання якості ЕБ в веб-середовищі [Електронний ресурс] / Новицький О.В. Проскудина Г.Ю., Резниченко В.А., Овдій О.М. // Інженерія програмного забезпечення. – 2014. – № 4 (20) – Режим доступу: [file:///C:/Users/user/Downloads/7622-18992-1-SM%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/7622-18992-1-SM%20(2).pdf)
11. Проскудина Г.Ю. Інструкція адміністратора (ПЗ Eprints) (на прикладі Державної електронної бібліотеки з питань безпеки виробництва, охорони та гігієни праці) [Електронний ресурс] / Проскудина Г.Ю., Овдій О.М. – Київ. 2012. – Режим доступу: <http://eprints.isoftware.kiev.ua/628/>
12. Спірін О.М Зміст навчального матеріалу спецсеминару 'Методика використання електронних бібліотек у навчальному процесі та наукових дослідженнях' [Електронний ресурс] / Спірін О.М, Прилуцька Н.С. // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2011. – Випуск 60. – pp. 45-48. – Режим доступу: http://visnyk.zu.edu.ua/NumberArticles.php?number_id=60
13. Олексюк О.Р. Підготовка майбутніх учителів інформатики до застосування інституційних репозитаріїв у майбутній професійній діяльності / Олексюк О.Р. // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – К. – Вінниця, 2014. – № 39.
14. Ball Julian Digitisation and e-delivery of theses from ePrints Soton [Electronic Resource] / Ball Julian, Fowler Christine. – Ariadne. – 2014. – № 72. – Mode of access: <http://eprints.soton.ac.uk/365263/>

15. Carr Leslie EPrints: a hybrid CRIS/repository [Electronic Resource] / Carr Leslie // Workshop on CRIS, CERIF and Institutional Repositories. – Rome. – 2010. – 2pp. – Mode of access: <http://eprints.soton.ac.uk/271048/>
16. Gutteridge C.J. Report on the technical issues of using GNU EPrints Software for the development of an institutional e-Print repository at the University of Southampton [Electronic Resource] / Gutteridge C.J., Hitchcock S., Simpson P., Hey J. / TARDIS Project Deliverable, D 2.3.2. – Southampton, UK, University of Southampton. – 2003. – 13pp. – Mode of access: <http://eprints.soton.ac.uk/184/>
17. Панина Т.С. Современные способы активизации обучения: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Т.С. Панина, Л.Н. Вавилова; Под ред. Т.С. Паниной. – М.: Издательский центр «Академия», 2006. – 176 с.
18. Психологія і педагогіка. Проведення індивідуального заняття за методом аналізу конкретних навчальних ситуацій (case study): Навчально-методичний посібник – [підготувала д-р філос.н. З.Е. Скринник]. – Львів: ЛІБС УБС НБУ, 2012. – 145 с.
19. Яковлева С.А. Особенности применения кейс-метода в обучении студентов психологического факультета / Яковлева С.А., Кузьмина Н.В., Зинчев А.Н // Акмеология 2003 (Юбилейный выпуск).- С.-Пб, Санкт-Петербург: Акмеологическая Академия, 2003. – 324 с. – С. 295–298.
20. Зданевич Л. Використання кейс-стаді як інтерактивного методу взаємодії в процесі підготовки майбутніх вихователів / Лариса Зданевич // Молодь і ринок. – 2014. – № 11 (118). – С. 6-10
21. Кошманова Т. “Кейс”-метод в педагогічній освіті США / Кошманова Т. // Шлях освіти. – 2000. – № 1. – С. 45-50.
22. Данильчук Л.О. Формування професійно-особистісного іміджу майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти / Данильчук Л.О. – 2007. – 267 с.
23. Використання сервісів електронної бібліотеки установи: методичні рекомендації [Електронний ресурс] / [Новицька Т.Л., Савченко З.В., Ткаченко В.А.]; за наук. ред. проф. О. М. Спіріна. – К.: ІТЗН НАПН України, 2014. – 57 с. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/6259/>
24. Методика проведення тренінгів: метод. матеріали / Департамен. культури і туризму Харк. облдержадмін., Харк. обл. універс. наук. б-ка; ред.-уклад. Н.М. Грачова – Х.: ХОУНБ. – 2013.
25. Спірін О.М. Методика реалізації диференційованого підходу у вивченні основ штучного інтелекту / О.М. Спірін // ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Випуск 13. – С. 222-226.
26. Moen, W.E., Stewart, E.L., and McClure, C.R. (1998) “Assessing metadata quality: findings and methodological considerations from an evaluation of the U.S. Government Information Locator Service (GILS)”. In IEEE International Forum on Research and Technology Advances in Digital Libraries, ADL '98 : Proceedings, April 22-24, 1998 Santa Barbara, California (Los Alamitos, Calif.: IEEE Computer Society Press) pp. 246-255.
27. Bruce, T.R. and Hillmann, D.I. (2004) “The Continuum of Metadata Quality: Defining, Expressing, Exploiting”. In Metadata in Practice, edited by D.I. Hillmann and E.L. Westbrooks (Chicago: American Library Association) pp. 238-256
28. Duval, E. and Ochoa, X. 2006. Towards automatic evaluation of metadata quality in digital repositories, In Advances in Conceptual Modeling-Theory and Practice, ER 2006 Workshops BP-UML, Springer, 372-381.
29. Daniel Gelaw Alemneh Metadata Quality Assessment: A Phased Approach to Ensuring Long-term Access to Digital Resources / <https://www.asis.org/Conferences/AM09/open-proceedings/posters/80.xml>

Стаття надійшла до редакції 05.11.2015

Tatyana Novytska

Zhytomyr State University named after Ivan Franko, Zhytomyr, Ukraine

CASE- METHODOLOGY FOR TRAINING THE SCIENTIFIC PEDAGOGICAL STAFF FOR SERVICES OF A DIGITAL LIBRARY

This article describes a technique using a case method in preparing teaching staff to use digital library services as an example of a training exercise. It has been suggested program, which will be trained users, editors and administrators DL. Developed scale assessment of knowledge and skills of teaching staff for the results of card problems. Created test questions for the training sessions.

Discovered the case-method as type of learning method. Discovered the basic characteristics of situational teaching method: analytical and cognitive. Analytical activities may include problem analysis and/or systems analysis and/or causal analysis, and/or praxeological analysis, and/or prognostic analysis and/or target-oriented analysis.

Investigated the principle of formation of bibliographic descriptions DL resource based metadata concept of «quality metadata DL». Proved that mistake when making metadata may somehow block access to the DL.

Keywords: digital library services, case method, situational learning, quality metadata

Новитская Т.Л.

Житомирский государственный университет имени Ивана Франко, Житомир, Украина

КЕЙС-МЕТОД В ПОДГОТОВКЕ НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ СЕРВИСОВ ЭЛЕКТРОННОЙ БИБЛИОТЕКИ

В статье описана методика использования кейс-метода при подготовке научно-педагогических работников к работе с сервисами электронной библиотеки на примере тренингового занятия. Составлено рабочую программу, по которой будут учиться пользователи, редакторы и администраторы ЭБ использованию сервисов электронной библиотеки. Разработана шкала оценивания знаний и умений научно-педагогических работников по результатам выполнения карточки-задач. Составлены ориентировочные контрольные вопросы к тренинговому занятию.

Рассмотрен метод ситуационного обучения – кейс-метод, исследовано понятие метода кейсов, виды и этапы создания кейсов. Исследованы основные характеристики метода ситуационного обучения: аналитическую и познавательную. Аналитическая деятельность может включать проблемный анализ и/или системный анализ, и/или причинно-следственный анализ, и/или праксеологический анализ, и/или прогностический анализ, и/или программно-целевой анализ.

Исследованы принцип формирования библиографического описания ресурса ЭБ на основе метаданных, понятие «качество метаданных ЭБ». Доказано, что ошибки при внесении метаданных, могут так или иначе блокировать доступ к материалам ЭБ.

Ключевые слова: сервисы электронной библиотеки, кейс-метод, метод ситуационного обучения, использование сервисов электронной библиотеки, ресурс, депозит, методика.